

Animal welfare, etológia és tartástechnológia

Animal welfare, ethology and housing systems

Volume 4

Issue 2

Különszám

Gödöllő
2008

A KECSKETEJTERMELÉS ÉS -ELŐÁLLÍTÁS ÖKONÓMIAI VIZSGÁLATA

Póti Péter¹, Németh Szabina², Gulyás László², Orbán Martina²

¹Szent István Egyetem, Állattenyésztés-tudományi Intézet, Szarvasmarha-és Juhtenyésztési Tanszék
2103 Gödöllő, Páter Károly út 1.

²Nyugat-Magyarországi Egyetem, Mezőgazdaság és Élelmiszertudományi Kar, Állattudományi Intézet
9200 Mosonmagyaróvár, Vár 2.

orbanmartina@freemail.hu

Összefoglalás

Vizsgálatainkat egy Győr-Moson-Sopron megyei kecskefarmon végeztük, mely a Dunasziget külterületén, Szigetközi Dunaág jellegzetes derékszögű kanyarjában a Burjáni- kanyar mellett fekszik. Az állományt száni, őzbarna, és egyéb fajták alkotják. Vizsgálataink célja a gazdaság tenyésztési tapasztalatainak bemutatása és gazdasági helyzetének elemzése 2003-2007-es időszakban, valamint a fő bevételek és kiadások növelésének és csökkentésének lehetőségeinek feltárása volt. A fő bevételi forrás a tej és sajt értékesítéséből származik. A farmon létesített „mikrosajtüzemben” folyik a tej feldolgozás, valamint a csomagolás és tárolás. A laktációs időszak 270 nap, a tejtermelés 600-700 kg, a tejsír 3,5-4,3%. 2003-ban a tej felvásárlás 95 Ft-os áron történt, 2004-ben ez szezon elején 85 Ft, míg a főszezonban 75 Ft-ra csökkent. Oka a tej literenkénti támogatásának megszűnése. A gazdaság literenként 17 Ft-os bevétel kiesést számolhatott el. A bázisévhez (2003) képest 2004-ben 30%-kal, 2005-ben 21%-kal csökkent az értesített tej mennyisége. 2006-ban sikerült 90 Ft-os áron értékesíteni a tejet, így a bevételt is növelni. Míg a fogyasztótársadalom nem ismeri a kecsketej és a belőle készített termékeket, addig nem fogja megvásárolni. Ha nincs igény a termékekre a termelő nem tud beruházásokkal és fejlesztésekkel felzárkózni az európai kecsketenyésztő országok színvonalához. Vizsgálataink és az országos adatok is azt mutatták, hogy a magyar kecskeágazat európai szintre emelése állami támogatás nélkül nem valósítható meg.

Kulcsszavak: kecsketejtermelés, tejösszetétel, felvásárlási ár, gazdaságosság

The economic analysis of goat's milk production and processing

Abstract

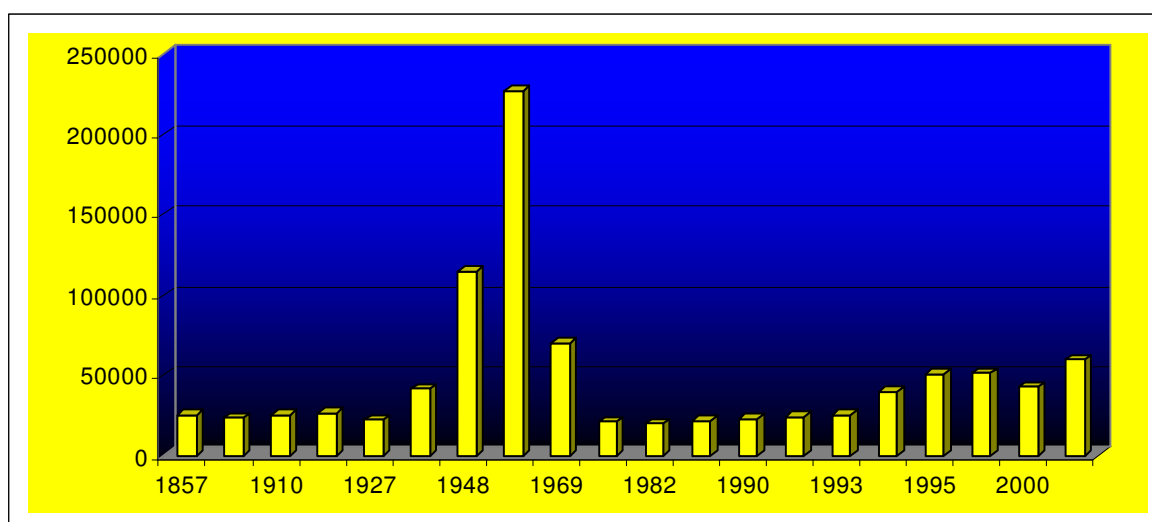
We made our researches in a goat breeding farm in county of Győr-Moson-Sopron. The farm is on the outskirts of Dunasziget, in the peculiar right-angled crook of the Szigetköz branch of the Danube, near the Burján-crook. The stock consists of Sanen, fawn-coloured and other breeds. The aim of our study was to represent the experiences of the farm in breeding and to analyse its economical state between 2003 and 2007 and also to reveal the possibilities of increasing its main incomings and reducing its outgoings. The main source of incomings was from the selling of milk and cheese. The milk-processing is in the "micro-cheese-factory" on the farm, and there is the wrapping and storage too. The lactation period is 270 days long, the milk production is 600-700 kg, the milk fat is between 3,5 and 4,2%. In 2003 the procurement price of the milk per liter was 95 Ft, in 2004 at the beginning of the season it was 85 Ft, while in the peak season it decreased to 75 Ft. Its reason was that the subsidy of milk producing had been cut down. The farm could account a 17 Ft incoming drop-out. Comparing to the base year (2003) the quantity of the sold milk decreased 30% in 2004, and 21% in 2005. In 2006 they could sell the milk for 90 Ft so thus they could increase the incomings too. As long as the consumer society doesn't know the goat-milk and its dairy products, till then it won't buy them. If there isn't claim for these products the farmers can't fall into line with European goat-breeding countries with investments and expansions. Both of our researches and the nationwide data showed that the increase of the goat-sector to a European level couldn't be carried out without subsidy.

Keywords: goat milk production, milk content, procurement price, economic efficiency

Irodalmi áttekintés

Földünk egyik dinamikusan fejlődő állattenyésztési ágazata a kecsketartás és tenyésztés. A világ kecskeállománya napjainkban körülbelül 730 millió, amely az elmúlt 70 évben 3 szorosára emelkedett. A kecsketartásnak alapvető indoka Európában és hazánkban is a tejtermelés illetve az erre épülő tejtermék előállítás. Az elmúlt 150 évben a magyar kecskeállomány létszáma meglehetősen tág határok között mozgott. A II. világháború után erőteljes emelkedés volt megfigyelhető, majd a 70-es évek után jelentős csökkenés, jelenleg számuk azonban emelkedőben van (1. ábra). Az elmúlt 50 év során hazánkban kiskérődzők közül a juh volt az, amely számban, népszerűségben nagy jelentőséggel bírt. Másik kiskérődzőnk a kecske nem tudta kivívni magának az öt megillető helyet.

1. ábra: A kecskelétszám változása Magyarországon

Figure 1. Change of the number of goats in Hungary

Forrás: FAO, 2003

A magyar állattenyésztésnek olyan része lehet a kecsketenyésztés, amely ugyan sosem válik stratégiai ágazattá, de hozzájárulhat sok száz család megélhetéséhez, ezáltal a vidék fejlődéséhez, és népességmegtartó képességének fokozásához, ugyanakkor az ágazat fennmaradása, a termelők életben tartása változásokat tesz szükségessé. Ezek a változások nem csak állami szerepvállalásra /EU és nemzeti forrásból történő támogatás/ terjednek ki, hanem feladatul tűzi ki a termelők/tenyésztők számára a hozamok gyors, és nagyarányú növelését, nevezetesen a 180-200%-os szaporaság, 400 liter feletti tejhozam elérését.

Anyag és módszer

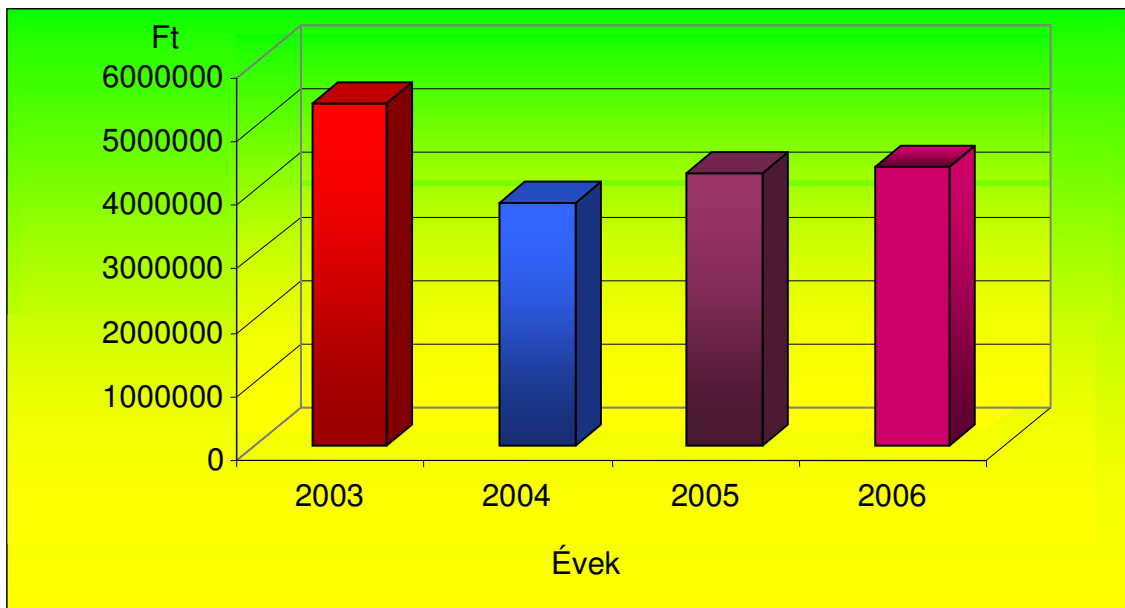
Vizsgálatainkat egy Győr-Moson-Sopron megyei kisüzemben végeztük, amelyet állami támogatás igénybevételeivel alapítottak. A Duna-töltés lábánál vásárolt, mintegy 7 ha területen folyik a gazdálkodás. Az ún. „zöldmezős” beruházás a Szigetközi Duna-ág derékszögű kanyarja mellett valósult meg, melyet Burjáni-kanyarnak neveznek. Az innen származó tejtermékek is erről a folyószakaszról kapták nevüket.

Vizsgálataink tárgyát képezte a gazdaság tenyésztési tapasztalatainak bemutatása és gazdasági helyzetének elemzése 2003-2007-es időszakban, valamint a fő bevételek és kiadások és ezek növelésének vagy csökkentésének lehetőségeit mutatnánk be az új gazdasági körülmények között, valamint hogy egy olyan gazdaságnak, mint a szóban forgó is milyen fejlesztési lehetőségei lehetnek az adott gazdasági körülmények között, azért hogy a jövőben hatékony termelésre legyen képes és felvegye a versenyt a nyugatról érkező tejtermékekkel. Milyen lehetőségei lehetnek a kecsketejtermelésnek és értékesítésnek a jövőben.

A fő bevételi forrás a tej és a sajt (Burjáni Csemege, Burjáni Friss) értékesítése. A farmon létesített „mikrosajtüzemben” folyik a tej feldolgozás, valamint a csomagolás és tárolás. A vizsgált telepen biztosítva vannak a feltételek a minőségi termékek előállításához.

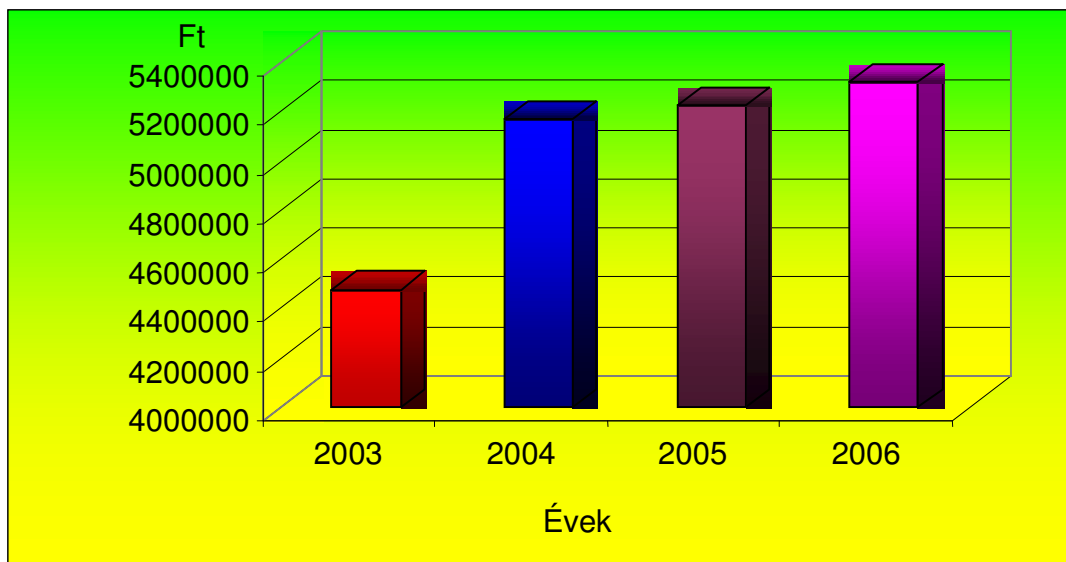
Eredmény és értékelés

A laktációs időszak 270 nap körül alakult, ami jónak mondható. A laktációs tejtermelés 600-700 kg, a tejsír 3,5-4,3% között változik az év folyamán. 2003-ban a tejet 95 Ft-os literenkénti áron tudták értékesíteni. 2004-ben kevesebb tejet értékesítettek, a bevétel csökkent, mivel a tejet a szezon elején és végén 85 Ft-ért, a főszezonban pedig 75 Ft-os literenkénti áron tudták eladni, ugyanis az előző évhez képest a tej literenkénti támogatását megszüntették. Így 17 Ft literenkénti bevételtől estek el. A bázis évhez képest (2003), 2004-ben 30%-kal, 2005-ben 21%-kal csökkent az értékesített tej mennyisége. Ezen problémákból adódóan rákényszerültek, arra hogy a megtermelt tejet egy nagyobb feldolgozónak adják el (85 Ft/l áron) és így jelentős bevételektől estek el. 2006-ban nem változott jelentősebb mértékben az értékesített tej mennyisége, de sikerült 90 Ft-os áron értékesíteni, így a bevételt növelni (2. ábra).

2. ábra: Az értékesítésből származó bevételek (2003-2006)

Figure 2. Incomings from sales (2003-2006)

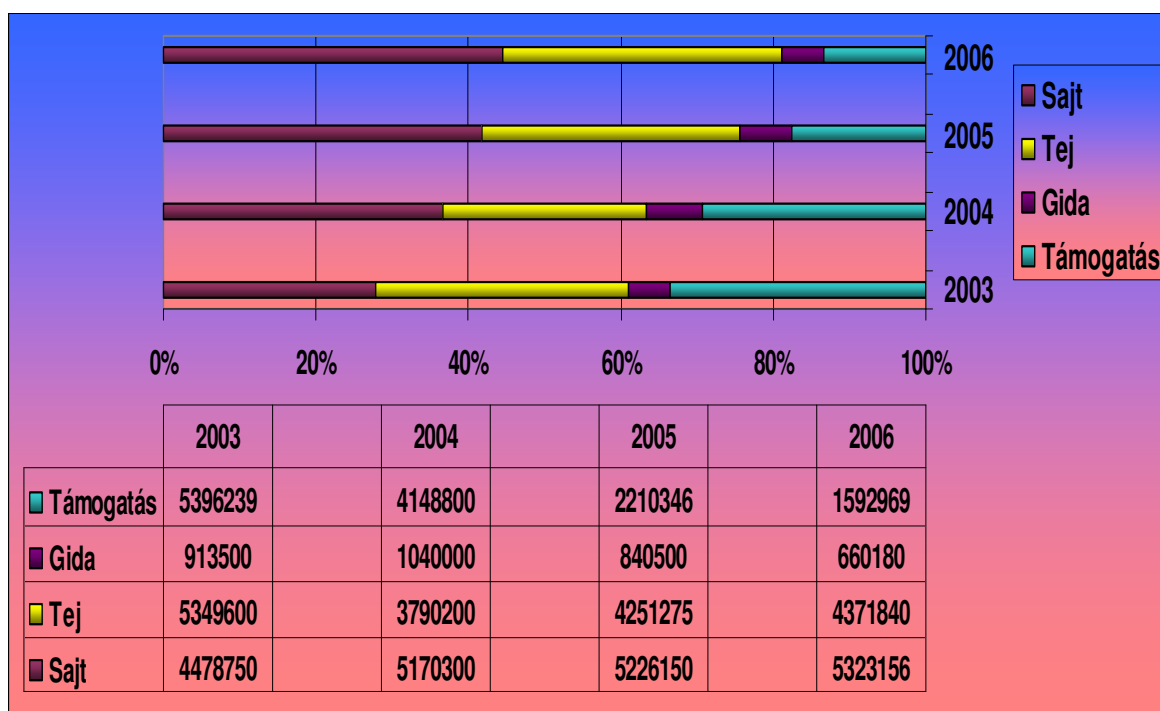

3. ábra: A sajtértékesítésből származó bevételek (2003-2006)

Figure 3. Incomings from cheese sales (2003-2006)

Az első termelési év nehézségeit sikerült kiküszöbölni a telepnek és 2004-ben már 25%-kal emelkedett a sajtértékesítésből származó bevétel, amit 2005-ben még 12%-kal növelhető volt. Ez köszönhető annak, hogy sikerült megismertetni a termékeinket a fogyasztók egy bizonyos rétegével, valamint a közvetlen értékesítési csatornák lehetőségeit is megpróbálták kihasználni. 2006-ban szintén nem tudták jelentős mennyiséggel növelni a sajtértékesítésből származó bevételeket (3. ábra).

4. ábra: A kecsketenyésztés árbevételeinek megoszlása (2003-2006)

Figure 4. The distribution of incomings of goat-breeding

A 4. ábrán jól látható, hogy a gazdaság bevételei négy forrásból származnak. A legjelentősebb a nyerstej értékesítése. Elsősorban egy nagyobb feldolgozónak, piacokon, illetve a telephelyről történik a tej eladása. Ez a bevételek több mint 50%-t teszi ki. Jelentős a sajtértékesítés, ami kb. 20-30%-ot tesz ki. Problémát jelent azonban a tejtermékek nagyobb mennyiségben történő értékesítése, ezért a jövőben piackutatással újabb piacokat szeretnének feltárni. A gidaleadásból származó összeg kisebb hányadát képviseli bevételeiknek, ez elsősorban a szezonális miatt alakul így (húsvét, pünkösöd). A támogatások mértéke évről-évre változik, ez jelentős mértékben befolyásolja, hogy milyen eredménnyel sikerül zárniuk az adott évet.

Következtetések és javaslatok

- Magas tenyésztékű bakok használata, mesterséges termékenyítés bevezetése,
- beruházásokkal (gépek, újabb legelőterületek bővítése) fajlagos költségmegtakarítás,
- használt mezőgazdasági gépek beszerzése saját, illetve bér munka céljára,
- piaci marketing akciókkal (termékbemutatók, vásárok, versenyek) új piaci szegmensek elérése (bel- és külföldön egyaránt),
- a kecsketej és hús mellett a másodlagos termékek (kecskebőr, trágya) értékesítésének megszervezése,
- sajtérlelő és kisvágóhíd kiépítése,
- bekapcsolódni a falusi turizmusba (kerékpározók, vízitúrázók, panziók, éttermek),
- további szakmai együttműködés a mosonmagyaróvári egyetem Biotechnológiai és Állattenyésztési Intézetével, ill. a Magyar Tejgazdasági Kísérleti Intézetével,
- bemutató-, mintagazdaság feltételeinek megteremtése.

Vizsgálataink alapján kijelenthető, hogy amíg a fogyasztó társadalom nem ismeri el a kecsketej egészségügyi előnyeit, addig támogatások nélkül veszteséges lesz ez a tevékenység. Az árbevétel nagy része a tejértékesítésből származott. A megtermelt tej jelentős részét nagyobb feldolgozónak értékesítik, mivel nincs megfelelő piac a termékek számára. Megoldást a megtermelt tej feldolgozása (sajtkészítés) jelentené, mert nagyobb jövedelmezőség érhető el, valamint amit már az országos adatok is alátámasztottak, hogy a magyar kecsketenyésztés európai szintre történő emelése hatékony állami támogatással érhető csak el.

Irodalomjegyzék

FAO: www.fao.org. (2004)

Kukovics S. (2004): A kecskeágazat esélyei. Magyar Mezőgazdaság. Magyar juhászat + kecsketenyésztés, 13. 8. 6-9.

Marticsek R., Előd R., Székelyhidi T., Pataki R., Beselényi M. (1999): A kecskeágazat szerepe a nemzeti vidékfejlesztési és környezetgazdálkodási programban. In: A kecskeágazat jelene és jövője. VI. Debreceni Állattenyésztési Napok, Debrecen, 1999. augusztus 19.

Nábrádi A., Madai H. (1999): A kecske és gazdaságosság. In: A kecskeágazat jelene és jövője. VI. Debreceni Állattenyésztési Napok, Debrecen, 1999. augusztus 19.